

- **Protocol Medicijn verstrekken & Medisch handelen op scholen Meer Primair**



Inhoudsopgave

1. Inleiding medicijnverstrekking en medisch handelen	3
2. Standpunt College van bestuur Meer Primair	3
3. Leerling wordt ziek op school	3
4. Het verstrekken van medicijnen in noodsituaties	4
5. (Reguliere) Medische handelingen	5
 Bijlage 1. Toestemmingsformulier	 7
Bijlage 2. Afspraken met betrekking tot het uitvoeren van medische handelingen op school	9
Bijlage 3. Hoe te handelen bij een calamiteit	11
Bijlage 4. Uitvoeren van medische handelingen, wettelijke regels en aansprakelijkheid	12
Bijlage 5. Optioneel; Standaardformulier voor vermelding vervaldatum	13

1. Inleiding medicijnverstrekking en medisch handelen

Personeelsleden op scholen worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet.

Ook krijgen scholen steeds vaker het verzoek van ouders om hun kind de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen.

Met het oog op de gezondheid van leerlingen is het van groot belang, dat personeelsleden in alle situaties zorgvuldig handelen. Zij moeten daarbij over de vereiste bekwaamheid beschikken.

Personeelsleden en de schoolleiding moeten zich realiseren dat wanneer zij fouten maken of zich vergissen, zij voor deze foute handelingen of vergissingen aansprakelijk gesteld kunnen worden.

Daarom geeft het college van bestuur van Meer Primair middels dit protocol aan hoe scholen in deze situaties (kunnen) handelen.

Uitgangspunt van dit protocol is dat er geen medicijnen worden verstrekt aan leerlingen.

Er zijn drie situaties te onderscheiden, te weten:

- 1) Een leerling wordt ziek op school (zie hoofdstuk 3)
- 2) Het verstrekken van medicijnen op verzoek (zie hoofdstuk 4)
- 3) Medische handelingen (zie hoofdstuk 5)

NB: dit protocol voorziet in richtlijnen waarbij voor alle betrokken partijen de beste voorwaarden worden georganiseerd, maar in de praktijk zal bij spoedgevallen altijd een afweging tussen protocollaire en pragmatische zaken moeten plaatsvinden.

2. Standpunt College van bestuur Meer Primair

Wanneer personeelsleden worden betrokken bij de zorg rond een (chronisch) zieke leerling, dan worden zij daarmee partners in die zorg. In dergelijke gevallen kan het voorkomen dat personeelsleden gevraagd worden om een medische handeling bij een leerling uit te voeren, waartoe zij niet bekwaam zijn. Deze, niet alledaagse, positie van een personeelslid wordt door het College van bestuur van Meer Primair uiterst serieus genomen. Dit verklaart dat het College van bestuur van Meer Primair vanuit haar verantwoordelijkheid personeelsleden geen toestemming geeft om medische handelingen uit te voeren.

In zeer uitzonderlijke situaties, en na overleg tussen de directie, ouders/verzorgers en een individueel personeelslid, kan een uitzondering worden gemaakt. Deze wordt zorgvuldig vastgelegd en regelmatig geëvalueerd.

In sommige gevallen verdient het dan aanbeveling een personeelslid een bekwaamheidsverklaring te laten halen. Wanneer deze niet kan worden overlegd dan kan hij bij onoordeelkundig handelen aansprakelijk worden gesteld voor de aangerichte schade.

Het personeelslid dat onbekwaam en/of zonder opdracht van een arts een medische handeling (BIG) verricht, is niet alleen civielrechtelijk aansprakelijk (betalen van schadevergoeding), maar ook strafrechtelijk (mishandeling). Het College van bestuur kan op zijn beurt als werkgever eveneens civiel- en strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld.

Door helderheid over de beleidslijnen te verschaffen, de (on)mogelijkheden te benoemen en door de afspraken vast te leggen, wordt zoveel mogelijke zekerheid aan leerling, ouders, personeelsleden en schoolleiding geboden rondom de medische zorg voor leerlingen.

Ook voor de verzekeraar van de school en/of het bestuur moet duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld.

3. Leerling wordt ziek op school

Regelmatig komt een leerling 's morgens gezond op school en krijgt hij tijdens de schooluren last van hoofd-, buik- of andere soorten pijn. Ook kan een leerling bijvoorbeeld door een insect worden gestoken.

In het verleden was het veelal zo dat een personeelslid, zonder eerst toestemming te vragen aan de ouders, een "paracetamolletje" verstrekke of Azaron op de plaats van een insectenbeet wreef. Op veel scholen gebeurt dit inmiddels niet meer.

Een probleem bij het meteen reageren met een middeltje, is dat in zijn algemeenheid een personeelslid niet deskundig is om een juiste diagnose te stellen. De grootst mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden. Uitgangspunt van Meer Primair is daarom dat er **geen medicijnen** (dus ook geen drogistenmedicijnen) worden verstrekt en dat een leerling die ziek is geworden, naar huis moet.

Hierbij geldt een aantal stappen:

- a) De schoolleiding wordt geïnformeerd.
- b) Tijdens het organiseren van de opvang van de zieke leerling, wordt hij niet alleen gelaten;
- c) Er wordt in de leerlingadministratie gekeken of er speciale (medische) notities zijn betreffende deze leerling;
- d) Er wordt meteen contact met de ouders (of het aangegeven waarschuwingsadres) opgenomen, zodat zij weten dat de leerling ziek is geworden en om te overleggen wat er moet gebeuren (komt er iemand naar de school; is er iemand thuis om de leerling op te vangen, wanneer wordt de leerling opgehaald; gaat school met de leerling nu meteen naar de huisarts of het ziekenhuis, etc.);
- e) Als de inschatting voor medische zorg dusdanig is, dat een artsenoordeel is vereist, wordt er met de huisarts contact opgenomen. Als deze niet bereikbaar is, wordt 112 gebeld over hoe verder te handelen.

Uitgangspunt is: men handelt zo zorgvuldig mogelijk en conform protocol, dat aan alle personeelsleden is uitgereikt en dat ook bij de ouders bekend is.

Tips

Het is in ieders belang dat de volgende afspraken zijn gemaakt:

- a) De waarschuwingsnummers (van ouders/verzorgers) staan in de leerlingenadministratie en worden jaarlijks geactualiseerd;
- b) Binnen de school is een verantwoordelijke persoon voor het invoeren van wijzigingen als ouders deze doorgeven aan groepsleerkracht of directie ;
- c) Er bevindt zich een uitdraai in de klassenmap zodat elke docent de waarschuwingsnummers meteen ter beschikking heeft;
- d) Bekende gegevens m.b.t. allergieën en/of medicijngebruik, zoals deze door de ouders bij inschrijving worden gemeld, maken hier onderdeel van uit;
- e) Van levensbedreigende zaken (bijv. een noten- of bijensteekallergie) wordt een aparte vermelding in een gekleurd veld op de lijst gemaakt.

4. Het verstrekken van medicijnen in noodsituaties

Leerlingen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens de schooluren. Te denken valt aan puffjes voor astma of antibiotica of een spuit voor behandeling van de gevolgen van allergieën of iets dergelijks. Ouders vragen in gevallen aan de directie of een personeelslid deze middelen wil en kan verstrekken. Het verstrekken van deze middelen is echter een medische handeling.

Het bestuur van Meer Primair hanteert bij het verstrekken van medicijnen in noodsituaties het volgende standpunt:

- a) Op scholen van Meer Primair worden door leerkrachten geen reguliere medische handelingen verricht.
- b) Scholen van Meer Primair verstrekken geen regulier toe te dienen medicijnen, waarvan (het vergeten) toe (te) dienen ervan een levensgevaarlijke situatie oplevert. Het is daarmee aan de ouders om zorg te dragen voor het organiseren van deze zorg. Hiertoe kunnen afspraken met de school (ruimte, tijd, etc.) worden vastgelegd (bijlage 2).
- c) Voor leerlingen waarbij het noodzakelijk is om in een acute situatie onmiddellijk een levensreddende spuit toe te dienen (notenallergie, bijensteek etc.), wordt bij de inschrijving van deze leerlingen **een formulier** ingevuld door ouders en directie om de zorg hieromtrent te organiseren. Op dit formulier staan de plichten van ouders en school omschreven en daar tekenen zij beiden voor.

De ouders tekenen ervoor dat zij:

- a) het formulier volledig naar waarheid invullen en een verklaring van de behandelend arts bijvoegen;
- b) het initiatief zullen nemen om met de leerkracht(en), die na overleg met de directie vrijwillig hebben/heeft ingestemd om deze zorg op zich te nemen, in overleg te gaan om de wijze van toediening van het noodmedicijn te bespreken;
- c) het initiatief zullen nemen om minimaal één keer per drie maanden de voortgang met de personeelsleden te bespreken;
- d) bij de start van een nieuw schooljaar contact opnemen om de stand van zaken opnieuw te bespreken;
- e) direct contact opnemen met de school bij verandering van de medische conditie van de leerling, de dosering van het medicijn of bij verandering van de wijze waarop het medicijn verstrekt moet worden of de medische handeling moet worden uitgevoerd;
- f) ervoor zorgen dat voldoende medicijn in oorspronkelijke verpakking (met etiket, voorschrift en de naam van de leerling) op school aanwezig zijn;
- g) zelf letten op de vervaldatum van de medicijnen.

De directie van de school tekent ervoor dat:

- a) er zorg voor wordt gedragen dat het bovengenoemde formulier met de afspraken op een voor alle betrokkenen bekende en zichtbare plaats is opgeborgen;
- b) er zorg voor wordt gedragen dat er een ruimte beschikbaar is.

Daarnaast worden op het formulier de omstandigheden, waaronder de medicijnen moeten worden verstrekt, vastgelegd.

Door het formulier zorgvuldig in te vullen en te ondertekenen, geven ouders duidelijk aan wat voor het welzijn van hun kind belangrijk is, en kent de school de gevraagde acties en verantwoordelijkheden.

LET OP: het invullen en ondertekenen van het formulier, vrijwaart nooit verkeerd handelen en de consequenties daarvan! Met het protocol en het formulier zorgt de school er met name voor dat zij alles in het werk heeft gesteld om zo zorgvuldig mogelijk te handelen. Personeelsleden moeten zelfstandig kiezen voor het uitvoeren van de handelingen en mogen daartoe nooit gedwongen worden.

Wanneer er sprake is van het verstrekken van reguliere medicijnen gedurende een lange periode, vervult de school hierin geen rol. Ouders nemen zelf het initiatief voor een overleg om de reguliere medicatie te organiseren en weten dat zij daarvoor geen personeelsleden kunnen inschakelen. De school wijst de ouders daarop bij de inschrijving.

Mocht zich de situatie voordoen dat een leerling niet goed op een acuut medicijn reageert, waarvoor een formulier en een noodspuit aanwezig is, of er toch onverhoopt een fout wordt gemaakt bij toediening van het medicijn, dan worden ouders, huisarts en/of ziekenhuis gebeld. Bij een ernstige situatie worden de richtlijnen in bijlage 3 gevolgd.

5.(Reguliere) Medische handelingen

Wanneer wordt overgegaan tot het laten uitvoeren van medische handelingen door een personeelslid van Meer Primair, neemt het bestuur daarmee bepaalde verantwoordelijkheden op zich, waarbij de consequenties van die keuze moeilijk te overzien zijn. Bovendien moet voor het uitvoeren van bepaalde medische handelingen een bekwaamheid zijn verworven volgens de Wet BIG (zie voor achtergrondinformatie bijlage 4).

Het bestuur van Meer Primair stelt zich daarom op het standpunt dat personeelsleden geen medische handelingen mogen uitvoeren. In uitzonderlijke situaties, en na voorafgaand overleg tussen de directie van de school, de ouders en eventueel huisarts en specialist, kan worden nagegaan of het in acute allergiereacties mogelijk is om toch medisch te acteren. De medewerking die in dat geval zal worden verleend, bestaat uit het beschikbaar stellen van een ruimte en de zorg voor een adequate opslag van de medicatie (zie ook hoofdstuk 4). Zie hiervoor de voorwaarden in bijlage 4.

Dit houdt concreet in, dat reguliere medische handelingen, bijvoorbeeld het op regelmatige tijden toedienen van injecties, zetpillen of sondevoeding etc. als gevolg van een chronische ziekte of aandoening, **te allen tijde** door ouders dienen te worden uitgevoerd of door een bevoegde derde die daarvoor door de ouders is gemachtigd, zijnde geen personeelslid van het bestuur.

Ouders overleggen in dat geval van tevoren met de schoolleiding over:

- wie naar school komt om de handeling(en) uit te voeren;
- wanneer de handeling moet/kan plaatsvinden;
- de ruimte waar de handeling kan plaatsvinden;
- hoe te handelen als er iets verkeerd gaat (bijvoorbeeld verpleegkundige verschijnt niet of niet op de afgesproken tijd of er volgt een onverwachte reactie op de handeling);
- wie in het oog houdt of alles verloopt, zoals afgesproken (denk daarbij ook aan afwezigheid van het personeelslid waarmee de afspraken worden gemaakt) en wijze en tijd van informeren als er een wijziging in de afspraken komt.

Gezien het ingrijpende van de handelingen, worden de afspraken met betrekking tot bovengenoemde punten schriftelijk vastgelegd met daarbij dat alle documenten met betrekking tot medische handelingen en medicijnverstrekking in noodgevallen door de ouders moeten worden ondertekend.

BIJLAGEN

Bijlage 1. Toestemmingsformulier

Dit is het standaardformulier, dat voor elke leerling die wordt ingeschreven, wordt ingevuld. Het geldt als bijlage bij het inschrijfformulier en bevat afspraken over hoe de school zal handelen in het geval een leerling ziek wordt op school. Voor de goede orde: het gaat voor dit formulier niet om specifieke medische situaties. N.a.v. de gegevens die worden ingevuld, kunnen gesprekken met ouders volgen voor de zorg die voor een leerling nodig is.

Het formulier bevat de volgende informatie:

Verklaring Toestemming tot handelwijze voor als de leerling ziek wordt of gewond raakt op school

Het kan voorkomen dat uw kind gezond naar school gaat en tijdens de schooluren bijvoorbeeld ziek wordt, zich verwondt of door een insect wordt geprikt. In dergelijke gevallen zal de school altijd contact opnemen met u als ouders, verzorgers of met een andere, door u aangewezen, persoon.

Een enkele keer komt het voor dat al deze personen niet te bereiken zijn. Wanneer deze situatie zich voordoet, zal de school een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is bij een eenvoudige pijnstiller of afzondering en rust nodig heeft. Bij twijfel zal altijd een arts worden geconsulteerd.

Wilt u aangeven met welke personen achtereenvolgens contact gezocht moet worden als de ouders niet bereikbaar zijn?

Ondergetekende gaat akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

Naam leerling

Geboortedatum:

Naam ouder/verzorger:

(tevens 1e waarschuwingsadres)

telefoon thuis..... mobiel.....

telefoon werk..... mobiel.....

Naam, adres, woonplaats huisarts

telefoon.....

Te waarschuwen personen, indien 1e ouder/verzorger niet te bereiken is:

1. Naam

Relatie tot leerling..... (bijv. vader, tante, buurvrouw)

telefoon thuis..... mobiel.....

telefoon werk.....

2. Naam

Relatie tot leerling..... (bijv. vader, tante, buurvrouw)

telefoon thuis..... mobiel.....

telefoon werk.....

Mijn kind is overgevoelig/allergisch voor de volgende zaken:

.....
.....
.....
.....

U, ouders/verzorgers, bent verplicht, en ervoor verantwoordelijk, ervoor te zorgen dat de gegevens op dit formulier zolang uw kind bij ons op school zit, actueel zullen blijven en op school aanwezig zijn. Het is voor de gezondheid van uw kind, van groot belang dat de gegevens actueel blijven.

Om die reden verklaart u dan ook dat u veranderingen direct zult doorgeven aan de directie van de school.

Ondertekening door ouders/verzorgers:

Naam

Plaats

Datum

Handtekening

Bijlage 2. Afspraken met betrekking tot het uitvoeren van medische handelingen op school

Ondergetekenden (ouders en school) verklaren de volgende afspraken met elkaar gemaakt te hebben met betrekking tot uitvoering van de medische handelingen op school bij:

naam leerling
geboortedatum
adres
postcode en plaats
naam ouder(s)/verzorger(s)
telefoon thuis
telefoon werk
naam huisarts
telefoon
naam specialist
telefoon

Afgesproken is, dat bij bovengenoemde leerling de voor hem/haar noodzakelijke medische handelingen op school zullen worden uitgevoerd:

door de vader/moeder/een derde, namelijk(naam) te bereiken op
..... (telefoonnummer), geen personeelslid van het bestuur;
doorstrepen wat niet van toepassing is

Deze medische handeling bestaat uit:

.....
.....

en is nodig vanwege de ziekte:

.....
.....

en moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijdstippen

om..... uur
om uur
om uur
om uur

OF:

mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie (shock, allergie, acuut):

.....
.....

Tenslotte is afgesproken dat:

- de medische handeling plaats kan vinden in ruimte;
- als degene die de medische handeling zou verrichten, niet op de afgesproken tijd kan verschijnen, hij/zij daarover de school zo snel mogelijk op de hoogte stelt en aangeeft hoe het opgelost wordt;
- als degene die de medische handeling zal verrichten, niet op de afgesproken tijd verschijnt zonder bericht, de ouder telefonisch wordt benaderd door de schoolleiding en de ouders bijhouden of de medische handeling op de juiste tijd en wijze plaatsvindt.

Eventuele aanvullende opmerkingen:

.....
.....
.....
.....

U, als ouders/verzorgers, bent verplicht, en verantwoordelijk, ervoor te zorgen dat de gegevens van dit formulier, zolang uw kind bij ons op school zit, actueel blijven en er voor zorg te dragen dat de noodzakelijke gegevens altijd op school beschikbaar zijn.

Het is van groot belang dat de gegevens actueel blijven. U verklaart om die reden dan ook dat u veranderingen direct zult doorgeven aan de directie van de school.

Aldus is afgesproken:

Plaats.....

Datum

Ouder/verzorger:

Naam

Handtekening

Namens de school:

De directeur:

Naam

Handtekening

Bijlage 3. Hoe te handelen bij een calamiteit

Hoe moet een school handelen bij een calamiteit ten gevolge van:

- toedienen van medicijnen aan een leerling in een acute situatie en
- het uitvoeren van een medische handeling.

Scholen van Meer Primair hanteren de volgende richtlijnen:

Hoe moet een school handelen bij een calamiteit ten gevolge van:

- Laat de leerling niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer de leerling goed en probeer hem of haar gerust te stellen.
- Waarschuw zo snel mogelijk een bedrijfshulpverlener (BHV-er) voor bijstand.
- Bel direct de huisarts en/of specialist van de leerling en, wanneer niet bekend/bereikbaar, de huisarts in de buurt.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of „medische“ handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt).
- Zorg ervoor dat alle relevante gegevens van de leerling bij de hand zijn (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
 - o naam van de leerling
 - o geboortedatum
 - o telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen, persoon
 - o naam + telefoonnummer van huisarts/specialist
 - o ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn
- Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon)
 - o leg duidelijk uit wat er gebeurd is;
 - o vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd en
 - o in geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis de leerling is gegaan.

Bijlage 4. Uitvoeren van medische handelingen, wettelijke regels en aansprakelijkheid

Er is een aantal soorten medische handelingen op school te identificeren:

- 1) handelingen waarvoor de wet BIG niet geldt. Dit zijn handelingen zonder grote medische risico's, zoals het geven van zelfhulpmedicijnen als aspirine, ed. en
- 2) handelingen waarvoor de wet BIG **wel** geldt. BIG staat voor: *Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg*. De Wet BIG geeft regels voor beroepen in de gezondheidszorg en biedt personen bescherming tegen ondeskundig en onzorgvuldig handelen. Het BIG-register is een onderdeel van de Wet BIG.

BIG-handelingen zijn handelingen die risicovol zijn, zoals het geven van injecties en het toedienen van sondevoeding. Deze mogen slechts worden uitgevoerd door artsen en door verpleegkundigen die hiervoor een bekwaamheidsverklaring moeten hebben. Met het delegeren van het verrichten van deze handelingen aan personeelsleden in het onderwijs, moet met grote zorgvuldigheid worden omgegaan. Een specialist kan een personeelslid handelingsbekwaam achten. Dit heeft echter niet tot gevolg dat dit personeelslid niet meer aansprakelijk is voor zijn handelen; hij of zij blijft wettelijk aansprakelijk.

Het verzekeren van dit risico is bij sommige verzekeringsmaatschappijen mogelijk. Een arts kan een personeelslid bekwaam verklaren voor het uitvoeren van een medische handeling en deze bekwaamheid ondersteunen met een ondertekende verklaring van bekwaamheid. De arts geeft deze bekwaamheidsverklaring voor een bepaalde tijd af. Wanneer de termijn van de verklaring is overschreden, moet de arts opnieuw de bekwaamheid testen.

Het hebben van een medisch handelingsprotocol op school is belangrijk. Het volgen van de werkwijze van dit protocol sluit niet uit dat een personeelslid civielrechtelijk aansprakelijk gesteld en vervolgd zou kunnen worden voor het (foutief) verrichten van medische handelingen bij calamiteiten. Zelfs als ouders het personeelslid toestemming hebben gegeven tot het uitvoeren van medische handelingen bij hun kind kan het personeelslid verantwoordelijk worden gesteld voor zijn acties, als het fout gaat. Het bestuur heeft er om die reden voor gekozen om reguliere medische handelingen waarvoor een BIG registratie nodig is, niet door personeelsleden te laten uitvoeren.

Waar het gaat om levensreddende medische handelingen als gevolg van een acute allergie of shock, worden er individuele afspraken gemaakt tussen schoolleiding, ouders en een aantal specifieke personeelsleden, die hier **vrijwillig** voor kiezen. Over het verzekeren van het risico dat deze personeelsleden lopen, moet dan een besluit genomen worden.

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen, dan moet direct contact gezocht worden met de huisarts en/of specialist van de leerling. Bij (het vermoeden van) een ernstige situatie, wordt direct het landelijk alarmnummer 112 gebeld. Dit geldt ook bij twijfel: *altijd* 112 bellen.

Er moet tevens voor gezorgd worden dat alle relevante gegevens van de leerling eenvoudig beschikbaar zijn, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en specialist van de leerling. Meld verder bij welke handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij de leerling waargenomen zijn.

Kortom

- De schoolleiding kan kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van **acute** medicatie.
- Voor de individuele leraar geldt dat hij/zij mag weigeren handelingen (al dan niet vallend onder de wet BIG) uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht. Dit is conform het arbeidsrecht.
- De wet BIG is niet van toepassing, wanneer er sprake is van een levensbedreigende situatie. Iedere burger wordt dan geacht te helpen naar beste weten en kunnen en is in dat kader ook altijd aansprakelijk voor zijn (niet) handelen.

Bijlage 5.

Optioneel eventueel een standaardformulier voor vermelding vervaldatum.